

Voorjaarsexcursie op 17 mei naar EAZ-Wind te Hoogezand

Deze avondexcursie organiseren we als vervolg op de thema avond hernieuwbare energie in november vorig jaar. We zijn uitgenodigd op de productielocatie van EAZ-wind.

Om 20.00 uur worden we ontvangen met koffie en een presentatie. Daarna is er een bezichtiging van het bedrijf. Het bezoek zal ongeveer anderhalf uur duren.

LET OP:
Datum: donderdagavond 17 mei om 20.00 uur.

De maximale groepsgrootte is 40 personen. U moet zich vooraf opgeven bij jokef@wierde-en-dijk.nl.

OPGEVEN kan tot en met 10 mei a.s. Zo nodig leggen we een wachtlijst aan. We gaan uit van eigen vervoer, samen rijden is natuurlijk het mooiste...!

Adres:
EAZ-Wind
Industrieweg 23A
9601LJ Hoogezand

Zomerexcursie op 5 juli in Munnekezijl

Op donderdagavond 5 juli 2018, om 19.00 uur ontvangt de familie Bakker ons op hun bedrijf Bakker-Bio, te Munnekezijl.

We krijgen uitleg over de gewassen en de zoekkoeien op het biologische bedrijf en maken een wandeling van de oude boerderij aan de Borchweg, naar de nieuwe boerderij aan de Nittersweg. Er valt veel te zien en te horen op dit gemengde bedrijf. Er worden zowel aardappelen en granen verbouwd als bloemkool en selderij.

Voor activiteiten in het komende seizoen: zie onze website en ook via mail houden we u op de hoogte.

Bovendien worden er zoekkoeien gehouden. We worden ontvangen op de oude boerderij: **Olde Borchweg 25**.

Afhankelijk van het weer kunnen we een mooie wandeling maken naar de nieuwe locatie of per auto daarheen: Nittersweg 1. Deze nieuwe boerderij is na een grote brand geheel nieuw gebouwd onder architectuur.

De wandeling bedraagt ongeveer 3 à 4 km.

Borden Landloop Pieterburen hersteld en gerepareerd

De informatieborden zijn in de vorm van kunstobjecten en zijn gemaakt door twee leden van de Coöperatieve Vereniging van Beeldende Kunstenaars "Andorra" te Pieterburen. Het is puur handwerk en kwetsbaar. De Vereniging voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Groningen "Wierde & Dijk" heeft het herstel en de reparatie deze keer voor haar rekening genomen. De borden zijn verduurzaamd tegen weersinvloeden, maar niet bestand tegen de grote machines van de loonbedrijven. Ze worden nogal eens (per ongeluk) omver gereden.

Op 9 juli 1999 werd de "Landloop" geopend door de Stichting Spelt Pieterburen e.o. De wandelroute was een van de eersten in de provincie Groningen en werd "Landloop" gedoopt omdat de route over niet-gebaande paden loopt, zoals de maaipaden van het Waterschap en de tractorpaden van vijf agrariërs. De Landloop biedt een unieke mogelijkheid om als gast van de landbouwers het land te betreden. Onderweg krijgt u middels de prachtige borden informatie over de landbouwgewassen langs de route (bijvoorbeeld spelt, tarwe, gerst, aardappelen, bieten en koolzaad) en de ontstaansgeschiedenis van het Marnelandschap, een van de oudste cultuur-landschappen van West-Europa. De route voert langs oude en nieuwe dijken, oud binnendijkstrand, een dobbe, een kolk, de kwelders, het Wad en een stuw uit 1872. Ook is er een kerkepad in de route opgenomen.

De Landloop staat model voor een agrarische/toeristische/educatieve en cultuur-historische wandeling langs boerenland. De uitdagende, zeer leerzame wandeling is geschikt voor jong en oud en duurt ongeveer 2 uur, maar kan worden ingekort. Let op uw schoeisel: het pad is onverhard en kan hier en daar nat zijn! De wandeling begint naast Boerderij "Klein Deikum", Wierhuisterweg 63, even buiten Pieterburen, in het buurtschap Wierhuizen.

De Landloop is verboden voor honden in verband met verstoring en besmetting. De route is verkrijgbaar o.a. bij de Start en in het Baarhuysje van de Stichting Oude Groninger Kerken op de begraafplaats van Wierhuizen.

U kunt de route ook als pdf-bestand downloaden op www.wierde-en-dijk.nl

Nieuwsbrief

Achttiende jaargang - mei 2018

nr. 35

Uit de ledenvergadering - deel 1

Afgelopen februari hielden we de jaarlijkse algemene ledenvergadering, dit jaar in Pieterburen. De voorzitter kondigde aan dat er niet één, maar twee aftredende bestuursleden waren én twee nieuwe kandidaten. De toelichting op de activiteiten van afgelopen jaar werd deze maal voor de laatste keer gedaan door Joke Hellenberg-Boerma. En Anneke Flach gaf voor de laatste keer de toelichting op de financiële stand van zaken. Na jaren de financiën van Wierde & Dijk te hebben bewaakt, geeft ze het stokje nu door aan Harry Hoving. Harry stelde zichzelf voor in de vergadering. In het kadertje op deze pagina stelt hij zich ook voor aan u. De vergadering heeft haar vertrouwen in Harry bevestigd. Joke nam na acht jaar bestuurswerk afscheid. Zij heeft zich de afgelopen jaren vooral bezig gehouden met het Rietslotenproject en de PR-commissie.

Het bestuur stelde Geert Bos voor als nieuw bestuurslid. Geert is binnen Wierde & Dijk een bekend gezicht door de verschillende commissies waarin hij reeds deelnam. En ook in Geert stelde de vergadering haar vertrouwen.

De beide dames werden uitvoerig door de voorzitter bedankt met goed gekozen woorden, een mooie bos bloemen en een prachtig, handbeschilderd dienblad.

Na de rondvraag was er ruimte voor Cees Overdevest om een oproep te doen. (B)ome Kees, zoekt een opvolger!! Of nog liever: een paar opvolgers!! Na de pauze was het woord aan Harry Aalberts. In feite had Cees een mooi bruggetje gemaakt naar het onderwerp van Harry: Hout. Zeer onderhoudend en tot verder nadenken aanzettend, was het tweede deel van deze avond zo voorbij.

Voorstellen
Geert Bos

Voorstellen
Harry Hoving

Bij deze wil ik me voorstellen als nieuw bestuurslid van Wierde & Dijk. Mijn naam is Geert Bos, 51 jaar oud en woon in Usquert op boerderij "Lutjebosch" samen met mijn vrouw Marja en de drie kinderen. Vanaf 1987 run ik een akkerbouwbedrijf met als hoofdtak pootaardappelen. Daarnaast verbouw ik graan, suikerbieten en uien. De boerderij staat niet op een wierde, maar heeft wel dijken en kwelders. Al vele jaren ben ik lid van Wierde & Dijk en ben zodoende met agrarisch natuurbeheer in aanraking gekomen.

Ik vind het belangrijk dat Wierde & Dijk boeren en burgerleden bij elkaar brengt. En daar wil ik graag mijn steentje aan bijdragen.

Mijn naam is Harry Hoving, geboren stadje in 1951. Ik ben getrouwd met Corry en we hebben 3 kinderen, 6 kleinkinderen en wonen al 40 jaar in Bedum en daarvoor 5 jaar in Aduard. Onze kinderen wonen in het westen van het land en dat betekent veel reizen. Heb voor mijn beroep leiding mogen geven aan diverse afdelingen binnen de energie- en kabelsector, aanvankelijk op administratief gebied en vervolgens binnen het facilitaire werkveld. Mijn laatste functie was manager van de afdeling Interne Zaken (lees Facilitaire Zaken) van Essent Kabelcom, dat opgegaan is in Ziggo. Sinds 2009 doe ik een aantal vrijwilligersactiviteiten waaronder die bij Natuurmonumenten voor het plegen van onderhoud in het gebied Kardingte te Groningen. Verder tuinier ik graag. Wierde&Dijk spreekt mij erg aan, gelet op haar activiteiten voor behoud en verbetering van onze natuur en haar inzet voor agrarisch landschappelijk bouwen.

Hoe gaat het?

Het is niet iets waar je in de landbouw mee te koop loopt, maar afgelopen dinsdag had ik zo maar een geluksmoment. De omstandigheden waren aldus: de zon scheen volop, de lucht was onbewolkt. Ik had net mijn trui uitgetrokken, dus 20 graden zal het wel geweest zijn. Het was voor het eerst in maanden weer eens groen, echt groen. Volop groeiend gras om me heen en een boomgaard met appelbomen waarvan de knoppen uitbarsten. Er ligt een laag compost bij de bomen, een avond eerder in een verrekt koude oostenwind de kleine boompjes een extra schep mest gegeven, die nou pittig riekt. Wilgenkatjes als eieren zo groot en geel en de eerste hommel die traag rond vliegt. Angela in de verte met een snoeischaar in de weer, het hondje is op muizenjacht. De ploegvoren grijzen op, met de punt van mijn laars veeg ik er los doorheen en een weersverwachting die nog betere tijden belooft. De machines staan klaar, gesmeerd en afgesteld, zaaizaad in de schuur, gebeld met Trudy. En Arriva heeft zijn treinen glimmend gepoetst. Het gaat wel goed eigenlijk.

Piet Glas

Grunn leeft!

Colofon

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Nummer 35, mei 2018

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Fotografie: Trudy van Wijk en Attie Bos
Vormgeving: Fenatic, Oostwold

Druk: De Marge, Groningen

ISSN: 1879-4408

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Attie F. Bos	0595 57 21 07	attie.bos@t-men.nl
Geert Bos	06 12 65 03 31	gctbos@online.nl
Piet Glas	0596 55 12 14	pietglas@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Koos Koop	06 54 24 71 81	kooskoop@hotmail.nl
Catrienus Rouwé	050 304 92 83	rouwевanderzee@gmail.com
Fred de Ruiter	0595 43 96 69	fred@wierde-en-dijk.nl

Projectmedewerkers:

Trudy van Wijk	06 46 08 11 28	trudy@wierde-en-dijk.nl
Pieke Stevens,	06 38 23 99 63	mooieschuren@gmail.com

projectcoördinator ALB

Postadres:

Postbus 25, 9965 ZG Leens E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl

Agrarisch Landschappelijk Bouwen: de pilotschuren zijn daadwerkelijk gebouwd!

De provincie Groningen heeft in 2016 besloten het pilotproject Agrarisch Landschappelijk Bouwen (ALB) van Wierde & Dijk financieel te ondersteunen. Deze pilot bestond uit twee delen: Deel 1: het bouwproject (deadline 31 12 2017) en Deel 2: communicatie (deadline 31 12 2018).

In het eerste deel konden vijf Groninger agrariërs subsidie krijgen voor het bouwen van een schuur of stal als ze rekening hielden met het landschap en de cultuur-historische waarde. Voorwaarde was dat ze hierbij een architect zouden inschakelen. Gedeputeerde Henk Staghouwer: "De provincie vindt het erg belangrijk dat de identiteit van het Groninger landschap overeind blijft". Het eerste projectonderdeel is inmiddels achter de rug en er zijn daadwerkelijk drie schuren verrezen. De leerpunten van de pilot zijn echter ook overduidelijk geworden de laatste maanden, want een aantal genomineerden hebben moeten afhaken, met name door het krappe tijdsplan.

De afgelopen periode heeft de werkgroep Agrarisch Landschappelijk Bouwen (ALB) een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor verschillende organisaties. Het doel hiervan was praktijkervaringen met landschappelijk bouwen te verzamelen en uit te wisselen. De verkregen informatie is gebruikt voor de evaluatie van het bouwproject, die voor 1 april 2018 bij de provincie ingeleverd moest worden. De provincie zette er haast achter, want de ambtenaren zijn bezig een visie ALB te schrijven. Vervolgens moeten de gedeputeerde en het college van GS de inhoud onderschrijven en besluiten hoeveel geld ze daarvoor beschikbaar willen stellen.

Kennis delen met de gemeentes

In het najaar van 2017 is een bijeenkomst georganiseerd, waarvoor gemeentebestuurders en -ambtenaren met ruimtelijke ordening in hun portefeuille, uitgenodigd waren. Er werden presentaties gegeven over het landschappelijke belang van ALB, omdat bijna alle boeren met bouwplannen

bezig zijn door de groeiende grootschaligheid, de asbestproblematiek en de aardbevingsschade. Het was boeiend te vernemen dat er tussen de gemeenten onderling veel verschil is qua beleidsontwikkeling en uitvoering. Maar het werd ook duidelijk dat het bouwen van schuren en stallen onder architectuur geen dagelijkse praktijk is. Er was één gemeente bezig met een visie ALB. Twee gemeentes hadden een lijst met karakteristieke en beeldbepalende panden opgesteld. Een andere gemeente suggereerde binnen hun duurzaamheidskorting ook ALB op te kunnen nemen. Maatwerk werd belangrijk geacht, handhaving bleek een ondergeschoven kindje, vroegtijdig contact noodzakelijk en een versnelde vergunningsprocedure instellen als "beloning", een goede stimulans. Als er animo voor is wordt eind dit jaar een vervolg georganiseerd.

Discussie met ervaringsdeskundigen

Op 15 maart 2018 organiseerde de werkgroep ALB een discussieavond waarvoor boeren uitgenodigd waren die betrokken zijn geweest bij het pilotproject en/of belangstelling hadden getoond. Het ging niet alleen over de praktijkervaring met het bouwen onder architectuur, maar ook werd de agrariërs gevraagd mee te denken over de inhoud van een eventueel vervolg. Het staat in ieder geval onomstotelijk vast dat het laten bouwen van een schuur of stal voor de hele familie een zeer intensieve periode is, waarbij alle hulp van harte welkom is. Behalve een architect is een landschapsarchitect en bouwbegeleider ook vaak nodig. Voor de bouw van een alternatieve schuur is juist meer tijd nodig dan voor een standaard schuur: minstens drie tot vier jaar. Natuurlijk werd er ook over de kosten gepraat. Misschien zou de juiste vraag in dat kader wel moeten zijn: "Wat is het je waard om trots te kunnen zijn op een mooie schuur, waar wil je de komende decennia tegen aankijken op je woon- en werkplek?"

Stimuleringsprogramma ALB: medewerking andere partijen noodzakelijk!

De werkgroep ALB heeft inmiddels een uitgebreide evaluatie geschreven over het eerste deel van het pilotproject, inclusief conclusies en aanbevelingen

voor een eventueel vervolg. Daarnaast is een bondig voorstel bijgevoegd voor een stimuleringsprogramma. Doel daarvan is provinciebreed agrariërs te stimuleren bij her- of nieuwbouw (meer) rekening te houden met de omgeving waarin ze wonen en werken. Hiervoor is regionale ondersteuning noodzakelijk, omdat het niet meer alleen om het werkgebied van Wierde & Dijk gaat.

Aanbevelingen voor de toekomst:

- Het allerbelangrijkste is continuering van een project agrarisch landschappelijk, maar dan provinciebreed. Hiervoor zou tien jaar moeten worden uitgetrokken.
- Het uitwerken van gemeentelijk en provinciaal beleid rondom landschappelijk bouwen verdient dan ook prioriteit. Er zijn veel agrariërs die in de toekomst gaan bouwen.
- De afstemming tussen de overheden (gemeenten en provincie) qua beleid en voortgang in de vergunningverlening voorkomt onnodige vertraging. Het zou mooi zijn als er een soort aanjaagteam wordt samengesteld.
- Samenwerking met een architect en andere professionals verlichten het toch al zware proces rondom de bouw aanzienlijk en de meerkosten wegen hier zeker tegen op.
- Een subsidie om ALB te stimuleren zou zich vooral dienen te richten op het inschakelen van een architect en/of het faciliteren van het proces.
- Een realistisch tijdsplan waarbinnen je als agrariër mee kunt doen voor subsidie, is noodzakelijk. De bereken periode uit het pilotproject van Wierde & Dijk was veel te krap.
- Het is belangrijk om meerdere agrarische voorbeeldgebouwen te hebben. Er zijn er nu nog veel te weinig, van melkveestallen is er praktisch geen voorbeeld.

- Het contact met andere agrariërs met bouwervaring, werkt laagdrempelig en stimulerend. Hier ligt dan ook een kans voor de collectieven als ALB provinciebreed wordt doorgevoerd.

Het zou meer de gangbare praktijk moeten zijn samenwerking te zoeken met een architect als je als agrariër bouwplannen hebt. Om de drempel tussen deze twee beroepsgroepen te verlagen heeft Wierde & Dijk architectenmarkten en bijeenkomsten voor haar

leden georganiseerd. De reacties waren erg positief. Deze activiteiten kunnen ook provinciebreed opgezet worden.

Praktische informatie voor agrariërs met bouwplannen

Het boek van Attie Bos 'Boerderijen in het wierden- en dijkenlandschap' is erg enthousiast ontvangen in ons gebied maar ook vanuit andere delen van Groningen en zelfs landelijk is er veel belangstelling voor. Wierde & Dijk heeft een digitale folder met informatie over 'hoe kies ik een architect' en een namenlijst van architecten op de site www.wierde-en-dijk.nl staan en we kunnen u deze op verzoek ook toezenden.

We houden u graag op de hoogte o.a. via de website rondom een eventueel vervolg van het stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Provincie Breed.

De laatste exemplaren van het boek 'Boerderijen in het wierden- en dijkenlandschap' Zeventien interviews met boeren over nieuw- of herbouw van hun schuur of stal met het landschap als uitgangspunt' van Attie F. Bos zijn voor € 14,50 incl. verzendkosten te bestellen via mooieschuren@gmail.com.

Ook voor het aanvragen van de digitale folder kunt u dit mailadres gebruiken.

Uit de ledenvergadering - deel 2

Op de jaarvergadering deden, na het formele gedeelte en na de pauze, twee sprekers hun intrede.

Als eerste van de twee nam Kees Overdeest alias "Bomen Kees" het woord. Zelden zo'n enthousiast verhaal horen afsteken. Al meer dan 30 jaar verzorgt "Bomen Kees" bomenworkshops op basisscholen om de kinderen te vertellen en vooral te laten zien en voelen wat natuur betekent. Elk jaar is er een bomenplantdag. Basisschoolkinderen mogen dan samen met de burgemeester of een wethouder bomen in reeds gegraven gaten planten. Enkele schepjes grond erbij, wat aanstampen en klaar is kees. Geen natuureducatie die zoden aan de dijk zet. En hoewel "Bomen Kees" de 80-jarige leeftijd al heeft bereikt, blijft hij actief kinderen bijbrengen, wat wél natuur is en wat er moet gebeuren om de steeds meer afnemende biodiversiteit weer te herstellen. En om kinderen enthousiast

te krijgen voor de hen omringende natuur is het belangrijk er met de kinderen op uit te trekken. Zijn enthousiasme werkt motiverend en heeft een groot aantal van de leerlingen bewust gemaakt van hoe ze goed om kunnen gaan met de natuur. Het enige probleem is, gezien de leeftijd van "Bomen Kees", dat er langzamerhand een jongere opvolg(st)er moet komen voor "Bomen Kees".

De tweede spreker die het woord voerde, was houtdeskundige Harry Aalberts uit Leermens. Ook Aalberts zette een stevig verhaal neer over hout. Hij heeft heel veel met bomen. Begonnen als aannemersbedrijf in de restauratie van woonhuismonumenten specialiseerde Aalberts zich in het leveren van de houten bouwelementen voor restauratie en renovatie. Al snel werden een eigen zagerij en drogerij noodzakelijk, omdat het op de juiste manier gezaagde naalddhout niet in de reguliere houthandel verkrijgbaar is. Vervolgens werd Aalberts Hout een houtverwerkende onderneming met een breed scala aan producten. Zijn verhaal begint met de boom. En vooral de betekenis van bomen. Niet alleen levert een boom bouw materiaal (hout), maar ook gezondheid voor de mensheid in de vorm van zuurstof om te ademen en zuivering van de lucht (wegvangen van kooldioxide en fijnstof). En niet te vergeten een 'woonhuis' voor

zeer veel organismen. En zeker ook heel belangrijk: bomen en bossen geven rust aan de jachtige mens en producten uit hout zoals meubels, houten vloeren, enz. geven ook een goed gevoel. Zijn motto is: 'wat goed en mooi is, blijft en wat niet mooi is, verdwijnt na x jaar'. Een aansprekend voorbeeld van (rond) houtgebruik zijn de oude boerenschuren. De dragende houtconstructie, bestaande uit onvervormbare driehoeken, zijn een lust voor het oog en zorgen ervoor, dat dergelijke schuren al honderden jaren de stormen hebben weerstaan. Volgens Aalberts is het bouwen met rondhout vrijwel niet duurder dan de huidige staalconstructie. Bovendien is er beduidend minder energie nodig om rondhout, dan om staalprofielen te produceren. Staal wordt gedolven als ijzererts en na een aantal veel energie-vragende bewerkingen, kunnen de staalprofielen gebruikt worden, hout wordt gekapt en kan vrijwel direct benut worden. Verder zijn grotere overspanningen bij bedrijfsruimten mogelijk met (gelamineerd) hout en niet met staal (te zwaar). Al met al een boeiend betoog waar de liefde voor hout duidelijk uit naar voren kwam.

Herman Loos

